

MINISTERUL FINANTELOR

Direcția generală de politici, analiză și cercetare în domeniul finanțelor publice

Analiză de impact

Efectele voucherelor de vacanță asupra sectorului de turism din România

Direcția generală de politici, analiză și cercetare în domeniul finanțelor publice a realizat o analiză privind impactul ex-post al acordării voucherelor de vacanță pentru funcționarii publici, asupra companiilor din sectorul de turism din România. Echipa de cercetători este formată din: (i) Smaranda PANTEA, care a lucrat în cadrul direcției în perioada 2017 – 2019, iar în prezent este cercetător în cadrul Universității din Praga, (ii) Mădălina ZAMFIR – expert principal și (iii) Ioana ORȚAN – expert principal.

Cercetarea urmărește să răspundă la următoarele întrebări: (i) Care este impactul acordării voucherelor de vacanță asupra veniturilor totale / nivelului ocupării în cadrul companiilor din sectorul de turism?, (ii) Impactul este asimetric la nivel de județ? și (iii) Impactul este diferențiat în funcție de dimensiunea firmei?.

Până în prezent, lucrarea a fost prezentată la o serie de conferințe și seminarii științifice, după cum urmează: (i) seminarul științific în cadrul Universității din Praga (Praga, aprilie 2022), (ii) workshop-ul Firms and Labour (Munich, iunie 2022), (iii) conferința ERMAS (Cluj, iulie 2022), (iv) conferința ERSA (Ungaria, august 2022), (v) conferința SEAM (Bratislava, 2022).

Context:

Voucherele de vacanță sunt folosite într-un număr de state membre, precum Republica Cehă, Franța, Grecia, Ungaria, România și Slovacia. În România, voucherele de vacanță au fost introduse în 2009 (OUG 8), însă majoritatea funcționarilor publici au primit acest beneficiu începând cu 2018, atunci când acordarea voucherelor de vacanță a devenit obligatorie. Valoarea voucherelor de vacanță a fost stabilită la 1450 lei, nivelul salariului minim din anul 2017. Companiile private pot oferi vouchere de vacanță în valoare de până la maxim 6 salarii minime / angajat / an. Din punct de vedere fiscal, voucherele de vacanță sunt supuse doar impozitului pe venit, reprezentând totodată un element deductibil din calculul impozitului pe profit, ceea ce le face atractive și pentru angajatori.

Conform datelor Eurostat, 2/3 din gospodăriile din România nu își permiteau o săptămână de vacanță înainte de acordarea voucherelor de vacanță, această pondere diminuându-se la 54% în 2019 (-12,5 pp). Pe de altă parte, mare parte dintre cei care își permit o vacanță preferă mai degrabă destinații din afara țării, ceea ce s-a tradus într-o adâncire graduală a deficitului extern pe segmentul serviciilor de turism, atingând 1% din PIB în 2019.

Obiectivele inițiale ale acestei măsuri au vizat: (i) promovarea turismului intern, (ii) reducerea sezonității, (iii) diminuarea gradului de informalitate, (iv) reducerea fluxului migraționist către țările din vestul continentului. Pe scurt, această măsură a fost menită să ofere angajatorilor o opțiune care le permite să crească venitul real și bunăstarea angajaților lor, cu costuri fiscale suplimentare limitate.

Date utilizate și strategia empirică

Pentru realizarea acestei analize, au fost utilizate date individuale (la nivel de firmă) furnizate de cele 3 companii emitente (Edenred, Sodexo și Up România) – pentru fiecare agent economic au fost transmise informații privind valoarea voucherelor publice și private acceptate drept metodă de plată. Aceste serii de date au fost completate cu date din bilanț, furnizate de CNIF.

Pentru a estima impactul acordării voucherelor de vacanță asupra companiilor ce activează în sectorul de turism am utilizat metodologia *difference-in-difference*. Această strategie compară evoluția companiilor ce au acceptat voucherele de vacanță drept metodă de plată cu evoluția firmelor ce nu au acceptat vouchere de vacanță în perioada 2018-2019. Studiul analizează 2 ani înainte de modificarea legislativă și doi ani după introducerea voucherelor de vacanță. Anul 2020 a fost exclus din analiză ca urmare a izbucnirii pandemiei și a restricțiilor de circulație impuse de către autorități.

Analiza descriptivă a datelor a evidențiat următoarele:

- Valoarea tuturor voucherelor de vacanță utilizate în anul 2019 a reprezentat aproximativ 10% din veniturile totale ale sectorului de turism (dintre care 87,7% provin din sectorul public).
- Se observa o concentrare ridicată a voucherelor folosite în unitățile de cazare în județele turistice. Astfel, în fiecare an județele Constanta și Brașov au atras cele mai multe vouchere de vacanță folosite în unitățile de cazare, dar ponderea lor în total scade ușor în timp, iar cea a județelor Neamț, Bihor, Harghita, Maramureș, Sibiu și Iași crește. Voucherelor folosite în agențiile de turism sunt concentrate în municipiul București și județul Cluj.

Principalele rezultate ale cercetării empirice:

1. **Impactul mediu asupra companiilor din sectorul de turism.** În perioada 2018-2019, companiile din turism care au acceptat vouchere de vacanță drept mijloc de plată au obținut venituri totale cu 9% mai mari și au angajat cu 4,6% mai mulți salariați comparativ cu firmele ce nu au acceptat vouchere de vacanță. Cu cât utilizarea voucherelor de vacanță a fost mai intensă, cu atât impactul asupra veniturilor totale și ocupării a fost mai amplu.
2. **Impactul la nivel de județ.** În analiză, județele au fost împărțite în 3 categorii: (i) județe turistice - Brașov, Constanța, Mureș, Prahova, Sibiu, (ii) principalele centre de afaceri - București și Cluj și (iii) restul județelor, considerate mai puțin turistice (pe baza datelor furnizate de INS).
 - Rezultatele cercetării sugerează un impact nesemnificativ al acordării voucherelor de vacanță asupra veniturilor totale și ocupării în cazul companiilor din București și Cluj, ceea ce confirmă ipoteza conform căreia cele două orașe sunt mai puțin susceptibile să atragă voucherele de vacanță, dar și faptul că rezultatele nu sunt distorsionate de alte modificări ce ar fi putut influența activitatea din sectorul turismului în toate județele și care ar fi putut avea loc concomitent cu acordarea voucherelor de vacanță.
 - În cazul celor 5 județe turistice, a fost identificat un impact considerabil asupra veniturilor totale, în timp ce impactul asupra ocupării este nesemnificativ. Aceste rezultate sugerează faptul că agenții economici din aceste județe funcționau deja aproape de capacitatea maximă încă înainte de acordarea voucherelor de vacanță, iar acest program a condus în principal la creșteri de prețuri.
 - Pentru restul județelor, am identificat un impact pozitiv și semnificativ atât asupra veniturilor totale, cât și asupra ocupării, sugerând că pentru aceste județe voucherele de vacanță au condus la creșteri reale ale activității economice pentru companiile din sectorul de turism.
3. **Impactul în funcție de tipul companiilor.**
 - Rezultatele indică un impact pozitiv asupra ocupării și asupra veniturilor totale atât pentru micro firme (<10 salariați), cât și pentru companiile mici, medii și mari (10 sau mai mulți salariați), ceea ce sugerează faptul că beneficiile acestui program sunt în general larg răspândite. Efectul asupra veniturilor totale este mai amplu în cazul micro-întreprinderilor, în timp ce impactul asupra ocupării este unul similar. Acest lucru poate sugera o reducere a informalității, care tinde să fie mai amplă în cazul microîntreprinderilor.